

Titel: Kapitel II.

Citation: "Kapitel II.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e45070/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Afgang til anticiperet Bevisførelse maa gives med Hensyn til Vidner og med Hensyn til Syn og Eksempel. Derimod er der ingen Grund til at indrette en anticiperet Dokumentproduktion, og om en anticiperet Parts Ed kan der heller ikke være Tale, da dette Retsmiddel kun er subsidiært og i Reglen først benyttes, naar Bevisførelsens Udfald viser, at man maa gaae dertil.

Nærværende Kapitel omhandler af Bevisførelse, som ikke foregaar under Sagens sædvanlige Gang eller med andre Ord under Hovedforhandlingen, altsaa haade den Bevisførelse, som finder Sted længere eller kortere Tid, før end Sag er anlagt, og den, som finder Sted efter Sags Anlæg, men før end Hovedforhandlingen. Denne Afstillelse er af Betydning med Hensyn til Spørgsmaalet om, af hvilken Ret Bevisførelsen skal tilstedes m. v., jfr. § 374. Betingelsen er naturligvis, at der er Fare for, at en Oprettelse kunde forspilde Beviset, enten paa Grund af Vidnets Sygdom eller Fortrætte, eller fordi Forretningens Gjenstand er udsat for Forandring eller af lignende Grunde (§ 373), og Retten har, forinden Bevisførelsen tilstedes, at anfille en summarisk Undersøgelse herom. Tages Andragendet om Bevisets Førelse til Folge, har vedkommende Ret at foretage de fornødne Skridt til at fremme Sagen, altsaa navnlig udstede Indbaldelse til Vidnerne eller afgive Udmeldelsesdekret af Syns- og Eksempelmænd. Det er herved at bemærke, at det hele Institut for maalt nødvendigtvis kræver, at Retten kan affoete Varslerne det mest mulige. Naar der er Tid dertil, bør Modparten tilfaldes ved Bevisoptagelsen; men selv om dette ikke kan ske, f. Ex. fordi han beer langt borte eller er travværende, bør der dog gøres, hvad der er muligt, for at varetage hans Lær, og det er derfor i § 378 bestemt, at Retten i saa Fald skal beordre en i Kredsen boende Sagsfører til at møde for ham. Det Salax, der herfter tilkommer Sagsføreren, bliver da at udrede af den Part, som har begjært den sædvanlige Vidnerførelse eller Syns- og Eksempelretning. Selve Bevisforhandlingen foregaar saameget som muligt, efter de almindelige Regler; Parterne kunne altsaa frit ad-

spørge Vidner og Eksempelmænd, Vidnerne ere under de almindelige Betingelser i § 202, jfr. §§ 203 og 351, pligtige at rejse, Syns- og Eksempelmænd ligeledes, jfr. § 225. Kun følger det af sig selv, at Bevisførelsens Resultat maa fixeres i Skrift for i sin Tid at kunne benyttes. Herjaavd har Forholdet Lighed med de Tilfælde, hvor Vidner ikke afhæres under Hovedforhandlingen, men ved en Underret, jfr. §§ 203 og 224.

Endnu bemærkes, at det er sundet naturligt ogsaa at give Forretterne i dette Kapitel Anvendelse paa Førelsen af Beviser til Brug i Retsager, som ere anlagte eller skulle anlægges i Udlandet, kun med den af Bestemmelsen i § 144 2det Stykke følgende Bepæelse, at de i Henshold til denne Bestemmelse beskillede Sagsførere træde i Parternes Sted, naar Bevisforhandlingen foretages efter Begjæring af udenlandsk Myndighed.

Kapitel II.

Om Gratitiproces.

Under dette Navn indbefattes — i Mangel af en bedre og for os mere forståelig Betegnelse — de Procesarter, i hvilke Sagsøgeren stilles paa den særlig begunstigede Maade, at Sagslederen i sit Forvar i Realiteten er indskrænket til visse bestemte Indsigelser, saaledes at Alt, hvad han ellers maatte have at indvende, kun kan komme frem i Skikkelse af Regresfølgemaal, efterat Dom er gaaet. Jo langsommere og mere indviklet den ordinære Processmaades Gang er, desto større praktisk Trang vil der være til en affortet Fremgangsmaade i slare Gjældsager, og desto større Udstrækning vil der være Opfordring til at give Gratitiprocessens Gjenstand. I den almindelige tyske Proces, hvis Regel i saa Henseende er i det Væsentlige optaget i den hannerste Processlov og den nye Civilprocesslov for det tyske Rige, er Gratitiproces, foruden naturligvis i Verelinger, anvendelig i alle Sagsmaal, der stottes paa purt Haandskrift, uden at nogen Vedtagelse i saa Henseende forlanges. I den fransk-sjinske Proces haves

derimod ikke nogen særegen Procesform for tilfælde Gældssager, men Trangen hertil er ogsaa mindre, dels fordi den almindelige Procesmaades Gang er temmelig hurtig, dels fordi der haves den ejendommelige Retregel, at Execution uden Ecumal og Dom kan finde Sted paa Grundlag af et for Notarius oprettet Gældsbrev. I Udkastet er der fulgt en Middelvej. Paa den ene Side har man, da den almindelige Processens Gang i det Hele maa forudsættes at vilde blive temmelig hurtig, ikke troet det nødvendigt at hjemse Executionprocessen i alle tilfælde Gældssager, men paa den anden Side synes det dog naturligt og billigt at tilføje dens Brug ikke blot i Verdsager, men ogsaa hvor Partens egen Bettagelse kan paakræves som Hjemmel. Herved holder man sig ogsaa i Overensstemmelse med den historiske Udvikling hos os.

Som Executionprocessens Gjenstand nævnes derfor i § 381 dels Sager, som hvore til dem, der nu omhandles i Frd. 25de Jan. 1828, dels Verdsager. Da Paragrafen i Bestemmelsen af dens Gjenstand holder sig ganske til den bestaaende Ret, er det at vente, at den vil blive fortolket i Overensstemmelse med den gjældende Praxis, og der vil saaledes ikke let opstaa nogen Tvivl om, hvilke Sager der falde ind under den. Det er naturligt at lade Sager i Anledning af ældre Gældsbreve, i hvilke Forsølgning efter Frd. 25de Jan. 1828 er vedtaget, blive behandlet efter Reglerne i dette Kapitel, som om denne Lov var paakrævet i dem, men en Bestemmelse herom bør rettest finde Plads i den Udførelseslov, hvorefter i det Hele de fornødne Overgangsbestemmelser i sin Tid maa gives.

Paragrafen er med Forsæt affattet saaledes, at det fremgaar, at Sagsøgeren er raadig over, om han vil benytte Executionprocessen eller følge den sædvanlige Fremgangsmaade, en Sætning, som ifølge den gjældende Ret ikke indrømmes med Hensyn til Verdsager. I § 382 er den Regel opstillet, at ingen tvungen Forligsmægling skal finde Sted i disse Sager, en Bestemmelse, som nu kun gjælder med Hensyn til Verdsager, men som synes at burde overføres ogsaa paa de i § 381 Nr. 1 omhandlede Sager; derimod kunne

Parterne selvfølgelig, naar de ere enige derom, møde frivilligt for Forligskommissionen og saaledes forkaste Gjælden Erigibilitet.

Medens det ifølge § 385 med Hensyn til Formalitetsindsigelser har sit Forblyvende ved den almindelige for Underretsproceduren i § 347 givne Regel, der i det Hele er saa hensigtsvarende som muligt ogsaa i disse Sager, fremkaldes derimod i §§ 383—384 de særegne Forkrifter med Hensyn til Forsvaret i Realiteten, som udgjøre Executionprocessens Ejendommeligheder. Disse stemme i alt Væsentligt med den nu gjældende Ret og behøve neppe nogen yderligere Retfærdiggørelse. Dog bemærkes, at Modfordringer, hvis Fremførelse efter den gjældende Ret kun er udsat i Verdsager, efter Udkastet heller ikke kunne gøres gjældende imod de i § 381 Nr. 1 omhandlede Fordringer, medmindre Modfordringen selv gaar ind under samme Bestemmelse eller den indrømmes. Heri ligger dels en visnok hensigtsmæssig Opsættelse af den Betydning, som Bettagelse af den særlig hurtige Forsølgning af Gældsbreve har, dels ogsaa den stærkt mulige Lighed i Behandlingen af de to forskjellige Arter af Sager, hvortil Executionprocessen kan finde Sted, hvad der i og for sig maa anses for ønskeligt.

Medens Reglerne om selve Procesmaadens Ejendommeligheder saaledes i de væsentligste Punkter komme overens med den gjældende Ret, indeholder § 385 den vigtige yderligere Afvigelse fra Udkastets almindelige System, at de Sager, som forfølges i Executionprocessens Former, kunne anlægges ved Underretten, selv om de ellers, fordi deres Gjenstand er over 400 Kr., vilde henhøre under Landretten. Denne Regel letter i høj Grad Forsølgningen af disse Sager, og da der, naar Proceduren indskrænkes i Overensstemmelse med Executionprocessens Begreb, kun vil blive Tale om simple Kvæstioner og navnlig i Reglen intet Bevispørgsmaal vil forekomme, synes der ikke at kunne være nogen Betænkelighed ved at lægge denne Myndighed i Underretternes Hænder. Men Betingelsen herfor er ogsaa, at den Grundsatning overholdes, at Sagen virkelig ikke maa udbrede sig udever Executionprocessens begrebs-

mæssige Omraade. Naar derfor Sagsøgeren i Anledning af Indstævnetes Indsigelser selv finder sig foranlediget til at stilde til en egentlig Revisførelse ved Vidner, Syn og Eksej eller Partenes Afhøring, maa dog heraf blivt, at han i det Hele tager alle de af Executivprocessen flydende Fordele og saaledes ogsaa, at Sagen ikke længere hører hjemme for Underretten. Han maa derfor høre den og anlægge Sagsmaalet paa sædvanlig Maade ved den Ret, som ifølge Sagens Beskaffenhed efter de almindelige Regler er kompetent altsaa ved Landretten, naar Gjensæden er over 400 Kr. Dog er det fundet billigt at gjøre en Undtagelse fra dette Princip i et enkelt Tilfælde, nemlig naar Citanten kun vil føre Vidner paa Dokumentets Rigtighed. Det heraf opstaaende Revisførelsesmaal er efter sin Natur i Reglen saa simpelt og indviklet, at dets Afgjorelse synes at kunne betroes til Enkeltdommeren, og for Sagsøgeren vil der ved denne Undtagelse vindes meget, da det, naar den tilstedes, kun meget sjelden vil blive nødvendigt for ham at affaa fra Executivprocessen og høre Sagen. Det er en Selvfølge, at den efter Executivprocessens Grundsatninger foregaaende Underretsbehandling maa kunne paaanfes; men ved Siden heraf maa der foregaa en Indstrækning i det ellers for Paaante fra Underret til Landret i § 358 opstillede Princip, idet der i § 387 gives den naturlige Regel, at Proceduren i Paaanteinstansen ikke kan antage noget andet Omfang, end Executivprocessens Grundsatninger tilløde. Som en Følge heraf vil der i Reglen ikke heller for Landretten blive Spørgsmaal om en særskilt Revisførelse, og den hele Paaante vil derfor som oftest komme til at brøge sig i simple og lette Former og hverken blive langvarig eller besværlig. Om Paaante til Højesteret vil der ifølge § 354 sidste Stykke saa gælt som aldrig kunne være Tale i Sager af denne Natur.

Kapitel III.

Om skriftlig Behandling af Sager.

I de Lande, hvor mundtlig Rettergang hersker, er der sædvanlig aabnet Adgang til

undtagelsesvis for visse Tilfælde at stille en væsentlig skriftlig Behandling af Sagen i Stedet for den almindelige Procesmaade. For denne Ordning ligger den Betragtning til Grund, at der undertiden kan forekomme Processer, som frembyde en saadan Mængde af Stridsførelsesmaal eller et saa vidtloftigt eller indviklet Faktum, at Retten ikke vel vil være i Stand til under en mundtlig Forhandling at vinde et fuldstændigt Overblik over Sagen. For saadanne Tilfælde er der da givet Retten Bemyndigelse til at anordne skriftlig Behandling, i Reglen dog saaledes, at der paa denne som bestemmende Grundlag foregaaer en mundtlig Slutningsforhandling. En saadan Adgang til at fravige Mundtlighedsprincippet vil neppe heller gaafe kunne undværes i det System, Kommissionen har bragt i Forslag. Det tør det forudsættes, at en mundtlig Procesmaade i den Skikkelse, hvori det foreliggende Udkast har gjennemført den, i Almindelighed vil være i Stand til at gjøre Fyldest ikke blot i simple Sager, men ogsaa i vanskelige Tilfælde, naar Dommerens procesledende Mundlighed benyttes paa rette Maade. Men det lader sig dog ikke bestride, at der — om end kun rent undtagelsesvis — kan forekomme Retstrætter af en saa indviklet Beskaffenhed, at en Afvigelse fra Mundtlighedsprincippet er hensigtsmæssig, saasom vidtloftige Regnskabsager o. lign. Om Sagen er af denne Beskaffenhed, er lovligt et Spørgsmaal, hvis Afgjorelse maa overlades til Rettens Eksej. Heri kunde vel synes at ligge en Fare for, at den skriftlige Behandlingsmaade, der efter Udkastets Forudsætning kun skal tjene som et Redmiddel, faktisk vilde blive anvendt i større Udstrækning, fordi den stemmer med det hos os tilvante og derfor formentlig falder i Sagsførernes og Dommerens Smag. Men derfor er ingen virkelig Fare. Erfaringen har vist, at selv i Lande, hvor en lignende Overgang fra skriftlig til mundtlig Procedure har fundet Sted, f. Ex. i Hannover, har der kun vist sig en ringe og bestandig aftagende Tilbejlighed til at gjøre Brug af den skriftlige Behandlingsmaade, hvorfor man tør antage, at denne Institution heller ikke hos os vil blive benyttet paa en Maade, som strider imod